

СПЕЦЫФІКА АКАЗІЯНАЛЬНАЙ ПАЭЗІІ І РЫТУАЛАЎ, АБУМОЎЛЕННЫХ БЫТАВЫМІ СІТУАЦЫЯМІ

Узнікненне такіх сітуацый, як пажар, капанне калодзежа, будаўніцтва хаты, таксама абумоўлівала правядзенне **бытавых** аказіянальных абрадаў. У дадзеным выпадку неабходна ўдакладненне прычын суаднясення гэтай групы рытуалаў з аказіянальнай абраднасцю. У народным уяўленні такая сітуацыя, як, напрыклад, неабходнасць будаўніцтва новай хаты, з'яўлялася своеасаблівым крызісам, паколькі адсутнасць свайго кута «фармулюецца як адсутнасць долі, шчасця» [1, с. 154], а будаўніцтва новай хаты – гэта «рытуальны спосаб знаходжання новай долі» [1, с. 155]. Такім чынам, згаданая бытавая сітуацыя з'яўляецца асаблівай, крызіснай у жыцці чалавека, і таму для яе вырашэння выкарыстоўваліся спецыяльныя магічныя сродкі і спосабы. Такімі сітуацыямі былі наступныя:

- *капанне калодзежа*. У мэтах забеспячэння чысціні і паўнаты крыніцы праводзяцца абрады, звязаныя з культуам вады, з выкарыстаннем магічных дзеянняў з арэхамі, хлебам, авечай воўнай і г. д. [23, с. 140]. Капанне калодзежу – гэта мужчынская справа, а вось выбар месца для яго – жаночая, таму выканаўцамі рытуальных дзеянняў у дадзеным выпадку былі жанчыны. Для правядзення абраду выкарыстоўвалі новы гліняны посуд, якім накрывалі авечую воўну і лусту хлеба. Гэтыя дзеянні выконваліся ў асаблівы («крытычны») час – пасля захаду сонца, а яшчэ да світанку высвятлялі: «На якім месцы паклажа будзе вільгатнейшая, тое месца дасць калодзежу вады больш, і смачнейшая» [23, с. 140]. Ахвяраю воднай стыхіі ў такіх абрадах выступалі своеасаблівыя сімвалы плоднасці – арэхі-спарышы, якія клалі пад зрубы дзеля забеспячэння паўнаводнасці крыніцы.
- *будаўніцтва хаты і гаспадарчых памяшканняў*. Пры ўзнікненні такой неабходнасці праводзіліся абрады, накіраваныя на забеспячэнне добрага і шчаслівага жыцця людзей у новай хаце і жывёлы ў хлявах. Чалавек нязменна арыентаваўся на вераванні, звязаныя з выбарам месца для будаўніцтва, матэрыялаў на пабудову хаты, праводзіў абрадавыя дзеянні пад час закладзін, улазін, або ўводзін, і іншыя.

Перш за ўсё абрадавыя дзеянні былі абумоўленыя выбарам месца і матэрыялу для будаўніцтва. Выбар месца быў звязаны з асобымі забаронамі: нельга было «ставіць хаты на тым месцы, дзе раней праходзіла дарога», «дзе ўжэ была сядзіба да знішчылася ад хваробы або агню» [28, с. 89], і на іншых месцах, якія былі тым ці іншым шляхам звязаныя з пэўнымі няшчасцямі і нядолямі. Пасля гаспадаром будучай хаты праводзілася своеасаблівая варажба, накіраваная на тое, каб даведацца, ці падыходзіць выбранае месца для будаўніцтва. Дзеля гэтага ён збіраў з чатырох розных палёў камяні і клаў у кутах будучага будынку. У рускай абраднасці замест камянёў выкарыстоўвалася жыта [1, с. 156]. У гэтых абрадавых дзеяннях асаблівае месца займае шанаванне продкаў: «Гаспадар кладзе шапку на дол і чытае пацеру з дабаўленнем просьбы да дзядоў – памагчы аблюбаванай сялібе. Калі праз тры дні камяні застануцца некранутымі, сяліба абрана ўдала» [23, с. 134]. З такімі ж мэтамі праводзілі і іншыя дзеянні: на ноч ставілі пасудзіну з мёдам, чакаючы, каб раніцай у ёй з'явіліся мурашы; або чыгунок з павуком, які на добрым месцы пачынаў «ткаць кросна» [13, с. 521]. Такім чынам, выбар месца для хаты адбываецца пры дапамозе звяртання да іншага свету, што назіраецца і на далейшых этапах стварэння новай жыллёвай прасторы. З гэтым звязана і ахвярапрынашэнне, якое эвалюцыяніравала ад жывой ахвяры (пеўня, курыцы) да сімвалічнай, што закладвалася ў чатырох кутах, пазней у якасці ахвяры сталі выкарыстоўваць хлеб, соль, зялё, вяночкі, воўну, грошы, ладан, хвойныя галінкі і іншае. Рытуал ахвярапрынашэння ў такіх абрадах звязаны з асобай дамавіка, які ва ўяўленнях людзей быў увасабленнем продкаў гаспадароў і мог садзейнічаць багаццю і добрабыту сям'і ў новай хаце. Звычай прынясення ў ахвяру пеўня застаўся ў выглядзе прытатавання традыцыйнай рытуальнай ежы пры закладзінах. З іншага боку, менавіта пеўню надаваліся асаблівыя здольнасці да зносін з нячыстай сілаю, якая магла ва ўяўленнях людзей пасяліцца ў новай хаце: «калі запушчаны ў хату певень будзе спяваць – добры знак; калі не – благі» [13, с. 533].

Сімвалічнае значэнне ў абрадавых дзеяннях, звязаных з будаўніцтвам новай хаты, меў першы вянец, які ўяўляў сабой першае абмежаванне жыллой прасторы: «Усе трэскі ад першага вянца трэба сабраць у сярэдзіну чатырохкутніка, каб тое, што адбываецца па-за домам, ведалі і ў хаце, але каб невядома было на вуліцы, што робіцца ў хаце» [23, с. 136]. Са старога месца (хаты або двара) у новы дом

прыносілі камяні, якія ва ўяўленнях людзей сімвалізавалі здароўе і поспех – гэтыя дзеянні працягваюць матыў збірання (як і збіранне камянёў пры выбары месца) і вызначаюць матыў перанясення «долі» былога жылля, што пазней мае сваё развіццё ў перанясенні агню, гаспадарчых прылад і г. д.

Значную рытуальную ролю ў працэсе пабудовы ігралі майстры, якія ў сваіх працоўных дзеяннях маглі прынесці нядобраю долю для гаспадароў у новай хаце. Пры гэтым сімвалічнае значэнне мелі трайныя ўдары сякераю па кутах дома. Дзеля засцярогі ад гэтага выкарыстоўвалі крыж, які ставілі ў кут з усходняга боку [13, с. 529], а таксама ўлагоджванні майстроў і наладжванні абрадавых пачастункаў. У якасці сімвалічнай ахвяры ветру пры ўсталяванні страхі выступае асвячонае яйка або медзяная дзесятка, перакінутыя гаспадаром праз хату, а потым закапаныя на месцы падзення, ці грошы, аддадзеныя старцам.

Такім чынам, у аказіянальных абрадах, звязаных з будаўніцтвам хаты, галоўным рытуальным атрыбутам становіцца ахвяра, якую прыносяць дзеля забеспячэння далейшага дабрабыту сям'і. Ахвяра-прынашэнне ў гэтым выпадку з'яўляецца сімвалам ачышчэння новай жыллёвай тэрыторыі чалавека. Рытуальнымі месцамі пры гэтым становяцца куты хаты, якія і пры размеркаванні ўнутранай прасторы з'яўляюцца вызначальнымі арыенцірамі. Вядучым выканаўцам рытуальных дзеянняў у абрадах выступае гаспадар хаты, што па сваім статусе лічыцца здольным да магічных зносін з дамавіком і нячысцікамі, шанаванне якіх з'яўлялася вельмі важным элементам абраднасці.

Даследчык А. Байбурын звязвае засяленне новай хаты з засяленнем «свету жывымі істотамі ва ўстойлівай паслядоўнасці: жывёлы – людзі» [1, с. 170], і запаўненне ўнутранай прасторы – з запаўненнем «свету рэчамі пасля яго стварэння» [1, с. 171]. Гэтыя дзеянні былі рэгламентаваныя асаблівай паслядоўнасцю ў парадку ўзрастання рытуальнай каштоўнасці. У хаце заўсёды павінны былі знаходзіцца рэчы рытуальнага характару, перанесеныя пры перасяленні са старой хаты таксама ў строгім парадку, парушэнне якога не дапускалася. Гэты працэс быў звязаны з сімвалічным «ажыўленнем» прасторы новай хаты. З прыходам хрысціянства важнае значэнне пры перасяленні ў новую хату набылі царкоўныя атрыбуты, перш за ўсё – абразы. Новая хата абавязкова асвячалася святаром, дзеянні якога таксама садзейнічалі ўстанаўленню добрай жыццёвай атмасферы.

Такім чынам, пры будаўніцтве новай хаты вельмі важнае значэнне меў рытуальны парадак, закліканы рэгламентаваць амаль усе этапы асваення чалавекам новай жыллёвай прасторы. Абрадавыя дзеянні пры гэтым маюць не толькі практычны, але ў большасці сімвалічны сэнс. «Чалавечае жыллё – “малы свет”, які створаны паводле правілаў “вялікага”» [1, с. 173].

- *пажар*. Абрады, накіраваныя супраць узнікнення пажару, або каб спыніць яго пашырэнне, «каб задобрыць агонь», былі звязаныя з сімвалічнай ахвярай агню. У якасці ахвяры выкарыстоўваліся хлеб, малако, асвячонае велікоднае яйка і іншае [23, с. 85].

Ва ўяўленнях людзей сімвалам вогненнай стыхіі былі птушкі, у выглядзе якіх з’яўляліся душы продкаў. З аднаго боку, яны маглі садзейнічаць пашырэнню пажару на іншыя пабудовы, з іншага – іх неабходна было задобрыць, каб яны дапамаглі сваім нашчадкам. У аказіянальных абрадах супраць пажару шырока ўжываліся хрысціянскія царкоўныя тэксты (малітвы, песні) і атрыбуты (абразы, вербныя галінкі, асвячоныя велікодныя яйкі, артас, свяцёная вада). Побач з гэтым у такіх абрадах выкарыстоўваліся магічныя дзеянні, заснаваныя на язычніцкім светаўспрыманні. Лічылася, што для спынення вогненнай стыхіі ёй неабходна даць ахвяру, для гэтага ў агонь кідалі хлеб, гладыш з малаком, або малаком тушылі пажар: «Як толькі загарыцца будоўля ад перуна, то яе можна патушыць толькі малаком, а ад вады яна яшчэ гарэй гарыць» [28, с. 8].

У рэлігійных уяўленнях людзей агонь лічыўся жыватворным сродкам; яму, як і дыму, попелу, вугалю, надавалі гаючыя, абарончыя і ачышчальныя ўласцівасці. Аднак пры гэтым агонь быў вельмі небяспечным і абуджаў страх і прымхлівае трапятанне.

Важным момантам у абрадах суцішэння пажару было сімвалічнае агаленне галоўных удзельнікаў абраду: дзяўчына, або жанчына, павінна была распрануцца, распусціць валасы і аббегчы тройчы вакол пабудовы з поўным гладышом малака і потым пабегчы на поле, «пасля гэтага полымя не пойдзе ўшыркі, а вузкім слупом стане падымацца ўгару» [23, с. 85]. Вогненная стыхія ва ўяўленнях людзей «патрабавала» ад выканаўцы абраду сімвалічнай чысціні, што выяўлялася ў рытуальным агаленні дзяўчат або жанчын.

? Кантрольныя пытанні на тэме:

1. Расплумачце, чаму капанне калодзежа і будаўніцтва хаты адносілася да крызісных сітуацый?
2. Якія рытуальныя дзеянні выконваліся пры выбары месца для капання калодзежа?
3. Якія вераванні былі звязаны з выбарам месца і матэрыялу для будаўніцтва?
4. Якія асноўныя матывы характэрны для аказіянальных абрадаў, што праводзіліся пры будаўніцтве новай хаты?
5. Дайце характарыстыку язычніцкім элементам, якія прысутнічалі ў абрадах, звязаных з будаўніцтвам. Якія новыя элементы і сімвалы прынесла хрысціянства?
6. Вызначце семантыку сімвалічных ахвярапрынашэнняў, якія праводзіліся пры будаўніцтве новай хаты ці гаспадарчых памяшканняў.
7. У чым спецыфіка рытуальных дзеянняў, накіраваных супраць распаўсюджвання пажару?
8. Якія патрабаванні ставіліся да выканаўцаў бытавых аказіянальных абрадаў?
9. Назавіце адметнасці выкарыстання матэрыяльных рэчаў у абрадах, абумоўленых бытавымі сітуацыямі.

БЫТАВЫЯ АКАЗІЯНАЛЬНЫЯ АБРАДЫ І ТЭКСТЫ

Абрадавыя дзеянні

Над пажарам лятаюць якіясь невядомыя пташкі. Яны хватаюць у дзюбы галавешкі і раскідаюць іх на другую будоўлю. Каб іх суняць, трэба трэйка абысці пожар, гаворачы: «Да васкрэсне Бог» [28, с. 134–135].

Над пажарышчам з'яўляюцца невядомыя птушкі – белыя і чорныя. Гэта – душы продкаў, якія прыляцелі памагчы сваім жывым суродзічам. Хто пералічыць гэтых птушак, той даведаецца пра колькасць сваіх продкаў, прычым белыя птушкі пакажуць продкаў-праведнікаў, а чорныя – продкаў-пьякельнікаў [23, с. 85].

Каб гаспадару і сям'і не разгубіцца і ратаваць свой набытак, трэба старацца найперш ухапіць і вынесці стол [23, с. 85].

У час пажару ў некаторых мясцінах выносяць абразы і стаяць з імі каля дома, а таксама, асцерагаючыся агню, б'юць вярбой кожны вугал у доме [13, с. 499].

Адзін з абразоў у час пажару абносяць вакол пажарышча і кідаюць у агонь асвечанае велікоднае яйка, якое некаторыя старыя жанчыны адмыслова захоўваюць дзеля такіх выпадкаў [27, с. 302].

Калі абнесці вакол ахопленай полымем забудовы св. артас (вялікая прасфора з выявай крыжа ці ўваскрасення Хрыстова; у суботу на велікодным тыдні артас дзеляць і раздаюць вернікам як святыню, ён ужываецца разам з хрышчэнскаю вадою перад пачаткам ежы) тройчы і кінуць яго ў бок, дзе няма забудовы, то вецер накіруе полымя ў той бок [23, с. 85].

Калі дом загарыцца ад запаленай печы, адзін з яго жыхароў павінен распрануцца дагала і з кавалкам артоса ў руках аббегчы тройчы вакол дома, усёй сям'і і нават вёскі, каб прадухіліць пашырэнне пажару [23, с. 139].

Пажар аббягаюць вакол з бутэлькай свянцонай вады [13, с. 499]. Як толькі загарыцца будоўля ад перуна, то яе можна патушыць толькі малаком, а ад вады яна яшчэ гарэй гарыць [28, с. 8].

Калі маланка запаліць пабудову, то такі пажар, мяркуюць, можна патушыць толькі казліным малаком [13, с. 499].

Пажар ад перуна тушаць малаком белай каровы [13, с. 500].

Каб захаваць дом ці другую будыніну ад суседняга пажару, голая дзяўчына ці маладуха аббягае тройчы з поўным гладышом малака вакол ахопленанага агнём збудавання і кідае гладыш у агонь: пасля гэтага полымя не пойдзе ўшыркі, а вузкім слупом стане падымацца ўгару [23, с. 85].

Каб спыніць пашырэнне пажару, вакол ахопленанага агнём пабудовы абносяць хлеб у рэшаце [13, с. 500].

Калі абнесці вакол ахопленанага агнём дома хлеб, то агонь не будзе далей пашырацца, толькі трэба, каб хлеб захацеў гэтага. Некаторыя, абнёшы хлеб вакол дома, кідаюць яго ў агонь, лічачы, што тады пажар спыніцца. Гэты звычай нагадвае ахвяру агню; відаць, тут сіла не ў хлебе, як нам тлумачылі сяляне, а ў тым, каб задобрыць агонь [13, с. 500].

Пажар тушаць, тройчы аббягаючы вакол пабудовы, пасля чаго ўцякаюць у чыстае поле [13, с. 500].

Калі здарыцца пажар, дык трэба, каб жанчына, зусім голая з распушчанымі валасамі, наўкола абегла гаручыя будынікі ды й пабегла на поле [13, с. 500].

Галашэнні

Пры пажары

Ой, Божа ж мой, Божа,
За шчо ты мяне пакараў:
Усю сіланьку забраў?
Да я ж свой век гаравала,
Да я ж век старалась, да будавалась,
А цяпер уся мая сіланька прапала –
Да Бога дымам пайшла...
Да дзе ж мне прытуліцца,
Да дзе ж мне нагрэцца,
Бо чужая хатка такая,
Як свякроўка ліхая.
І чужая печ халодная.

Пры пажары

Ох, долечка мая непагодная! [25, с. 441]
Ох, яку ж я звестачку на рабоце палучыла!
І мужык п'яны ляжыць,
І хата гарыць.
Да ж людзі вокны разбіваюць,
Маіх дзетак спасаюць,
А ён 'шчэ з людзьмі п'яны б'ецца:
Шчо ж вы тут стукаеце,

Мне спаць не даце!
А таго ж не знае, што хата гарыць...
Ох, як жа ж мне з такім веку дабуці:
Гэта ж трое дзетак зато б згарэла.
А ён п'яны ляжыць,
То хай бы ж вон згарэў,
А дзетак жа ж мне шкода,
Бо ж маё сэрдаўка, радзіўшы іх, балела.
Яклюдзі мне расказалі,
Што ўжэ ж крыша ўпала,
А меншанькі пад ложкам сядзіць,
То як жа ж мне на такога чалавека глянуці?
(Звяртаючыся да суседзяў)
Я ж не знаю, як вас благадарыці,
Чым буду плаціці
За ваш гэтакі труд вялікі.
Ох, мае суседзі,
Ох, мае родныя!
Дзякуй вам за мае дзеткі,
Шчо ж вы іх мне спаслі [25, с. 441].

Замовы

Ад пажару

Цар Гарадзей,
Агнём не ўладзей,
Жаркіх іскраў не раскідай,
Пустога дыму не пускай.
Цур-амін
Стаўбом дым [9, с. 38].

Ад пажару

Цар зямны, цар нябесны, цар вадзяны, цар агнявы, цар лесавы, цар дамавы, прапу я вас, малю я вас, уцішыця, уніміця [9, с. 38].

Пры пажары

Упрашаю царыкаў: жаркага агняннага, вадзянога, ветранога, панянага, вінагра, сікру, тура, ляснога бацьку і лясную матку. О Госпадзі, явіся, на помач рабу божаму станавіся. Упрашаю вас і ўмаляю вас, царыкаў і багатыроў. Амін [9, с. 38].

Ад пажару

Святы Іван і Хвядос, і Адам, святы Міхайла-арханій будзець вас у чыстае поле зганяць, у зялёныя лугі; будзець вам ставіць цясовыя сталы, будзець на сталах зялёнае віно, будзеця вы выпіваць і хароміны раба божага не чапаць. Святы Міхайла-арханій будзець за-дзержаць [9, с. 38–39].

Ад пажару

Ехаў Касьянцін на красным кані ў красным жупані, у красных чаботах, у красных нагавіцах і ў краснай шапцы.

– Куды едзеш?

– Я еду агонь заліваці. Ты ж, Кандраці, ты ж годзі браці, а ты, Цярэшко, не кідай галавешкі.

Ішла Божа Маці сінімі марамі, зялёнымі мастаі, залатой чашачкай брала вады егы агонь заліваці [9, с. 39].

Ад пажару

Сядзіць багатыр, агромны і магучы.

Сядзь, багатыр, ні кверху, ні кнізу, ні на старану!

Над табою стаяць тучы грозныя, пад табой стаіць мора сіняе, агароджаны вы зялезным тынам.

Памяні, Госпадзі, цара Давыда, цара Касцятына, вы ўкрацілі зямлю і ваду – ўкраціце гэтага багатага багатыра на гэтым месце. Амінь [9, с. 39].

Ад агню

На моры, на кіяне стаіць дуб на тры і дзевяць какатоў, пад тым дубам зрублена на шэсць вуглоў хата (або авін). Святы цар Зосім стаіць на вугле святою сваёю праваю нагою, угаль апіскаець, агонь унімаець, вецер занімаець, ні пол (польмя), ні іскраў не распускаець: ні па крышах, ні па ўсіх маіх связях. Сам Ісус Хрыстос окала этага агня ходзіць і абчырчваець, і агонь унімаець, ні пол, ні іскр не распускаець. Святы Ілля прарок надзеляшчы на сіняму мору ходзіць і святою сваёю праваю рукою ваду разгарнываець, ваду чэрпываець, на агонь узліваець і агонь пагашаець. Амінь [9, с. 39].

Пры пажары

Святы Госпадзі, багаславі, і мне, грэшнаму, памажы.

На гарэ-востраві стаіць божы дом; у том домі стаяць тры посталы: Васіль і Марціян і святы Антонія, і дзержуць у руках па свячы із ярага воску, і ўпрашуюць старшага царыка Агена: унімайця вы сваіх адзінаццаць братоў, і самі дванаццацятя ўнімайцеся! На гарэ-востраві стаіць божы прастол; састаўлен тэй прастол ні з вады, ні з зямлі, а састаўлен прастол з пламена вогненна. Што заняў, то патрэбляй, а лішняга не чапай ва векі вяком [9, с. 39–40].

Ад пажару

Агенец мой каханы, ты ад Бога прысланы, не раскачывайся як дым! Прыслаў цябе Гасподні Сын (паказаць рукой, дакуль можа ісці і, дзьмухнуўшы ў той бок, загадаць): у бок, да Бога свечкай! [9, с. 40].

Ад пажару

Аганёк, аганёк ад Госпада Бога, да не даў табе Бог раскошы не гарэць, ні ўгарацца, вадой разлівацца. І даў табе Бог так гарэць, як гасподняй свячэ. Табе, хароміна, дагараць, а ты, аганёк, лажысь спаць.

Прыкрыў аганёк Мікіта, Лука, трэцяя Хрыстова рука [9, с. 40].

Ад пажару

Ходзіць Алёна па полю, каменне збірае, колле забівае, далей пажару не пускае [9, с. 40].

Ад агню

У чыстым полі стаіць дубок,
Стаіць і гарыць, чым яго ўтушыць?
Прачыстым маслёнкам.
Насвентшая Матка маслёнка збірала.
Ад (імя) дробненькі агонь вылівала.

Калі паможа Госпад Бог і Насвентшая Матка, то памагу і я [10, с. 83].

Ад пажару

Тройчы з іконай абыйсці кругом хаты, прыгаворваючы: «Аўсей, збірай маіх дзяцей, не распускай, а да кучы збірай» [10, с. 83].

Ад пажару

Калі пажар, дык 3 разы з вобразам у руках наўкрута абыйдзі, і не зачэпіць цябе:

У полі гара,
На той гары стаіць цэркаў,
А ў той цэркві прыстол стаіць,
На тым прыстоле Божа Матка ляжыць.
Прыйшоў яе сыночак, пабуджае:
«Матачка мая, разлюбезная,
Ці ты спіш, ці ты чуюш?»
«Сплю, сыноч, сплю і ўсё чую,
Як цябе жыды павялі на вялікую муку,
З супшынкі на галаву вянок клалі,
Супшынкаю пудперазалі,
На смалову дошку распіналі,
Гвоздзікамі ножкі папрыбівалі».
Стала Маці з прыстола,
Узяла Сына за руку,
Павяла ў анастыр Божы,
З анастыра павяла на абедню,
З абедні на вячэрню,
З вячэрняе на вутранню,
Павяла паказаць яго раны
Сляпому і храмому.

І хто гэтую замову знае,
Няхай яго Госпад Бог засперагае.
Штоб на яго агонь не апалаў,
Штоб на яго буран не задуваў,
Штоб яго вада не залівала.
Гаспод, засперажы,
Матка Прачыста і Сын Бога [10, с. 84].

Ад пажару

Я, раб Божый (імя), хаджу кругом свайго дваровыга царства і мерію ступнямі аграду. Уладычыца Мадерь Бога нашыга, памілуй і прасці. Спасі рабоў Божых (імёны) ад агню, врыга, міча і ад усякага супыстата. Падзьмі, вецір, і пьнясі попіл і польгмя ні на агні харошыя, ні на лес, ні на камышы, ні на скаціну, ні нападворніху, ні на пылявуху. Слова маё цвёрдыя. Амінь [10, с. 84].

Ад пажару

Ішоў сам Гасподзь Бог цераз Сіянскую гару,
Трасцінаю апіраўся, у Божай Мадеры пытаўся:
– Маці, Маці, не пускай сваіх сыноў гуляці [10, с. 85].

Ад пажару

Гэта чытаюць раз у год на Калядны тыдзень (13–19 студзеня):
«Ішлі святыя за мной, неслі чашу з вадой. Калі пажару быць, пачнуць святыя тушыць. Не гары раз, не гары два, не гары тры. Ні сёння, ні заўтра, ніколі не гары» [10, с. 85].